

- **Antonín Mikuláš Číla – varianta A**
metodická příručka pro učitele

I – Zakladatel České družiny

Dokument 1: Vznik České družiny v Rusku

1 – Které dvě skupiny Čechů v Rusku se přihlásily do České družiny?

První skupinu tvořili „Češi a Slováci mnoho let v Rusku žijící“. Do druhé skupiny patřila mladší generace, jejichž příslušníků bylo podle dokumentu v Rusku mnoho.

V Rusku žilo před první světovou válkou asi 100 000 Čechů a Slováků, především v oblasti Volyně. Tito „starousedlíci“ přišli do Ruska již na konci 19. století a pracovali většinou jako zemědělci. Příslušníci mladší generace přišli do Ruska jako zástupci českých firem nebo jako učitelé tělocviku, kterých byl v Rusku nedostatek. K poslední skupině patřil také Číla.

2 – Co je k tomu vedlo?

Češi žijící v Rusku se chtěli zapojit do odboje a „vybojovat Čechům samostatnost“, zachovali si tedy ke své vlasti vřelý vztah. Dokument zmiňuje jejich touhu „vykonat svoji vlasteneckou povinnost brannou“. Považovali tedy za svou povinnost zapojit se do boje proti Rakousko-Uhersku.

Úspěch České družiny byl okamžitý. V dokumentu se dále uvádí: „Počítalo se původně na jednu rotu; skoro rázem však vyrostly rotu čtyři – (...) asi 900 lidí“. Jiné prameny uvádějí, že počátkem října 1914 tvořilo Českou družinu asi 700 dobrovolníků, kteří na konci měsíce odjeli na bojiště. V lednu 1916 vznikl z České družiny Československý střelecký pluk, který se v červenci roku 1917 spolu s dalšími dvěma později postavenými pluky v rámci čs. střelecké brigády zúčastnil slavné bitvy u Zborova. V této bitvě byl velitelem 7. roty 3. střeleckého pluku praporčík Číla.

3 – Vysvětli větu „V družině zavládl hned duch sokolský“.

„Duch sokolský“ a „duch bratrský“ znamená, že všichni vojáci České družiny si byli rovni („nebylo rozdílů“).

Roku 1912 se Číla zúčastnil VI. všesokolského sletu v Praze. Na slet přijeli cvičenci z mnoha slovanských národů Rakousko-Uherska, stal se proto významnou národní manifestací. Nejvýznamnější zahraniční výprava přijela z Ruska, kde tehdy působili mnozí čeští sokolové jako učitelé tělocviku a Číla byl jedním z nich.

Dokument 2: Přísaha pod praporem

4 – Co je nakresleno na plakátu?

Na plakátu je nakreslen voják, jak přísahá na prapor České družiny. Za ním stojí další vojáci a čekají, až na ně přijde řada.

5 – Jakou událost plakát připomíná?

Plakát připomíná přísahu na prapor České družiny v Kyjevě roku 1914, tedy na počátku války. Byl vytvořen u příležitosti slavnosti, která byla pořádána v Praze k pátému výročí této přísahy, tedy roku 1919.

Přísaha na prapor České družiny stvrzovala angažování českých a slovenských vojáků v ruské armádě. Jako datum bylo vybráno 28. září, den svatého Václava. Můžeme ho považovat za datum vzniku československé armády v Rusku, která přispěla k porážce Rakousko-Uherska a vytvoření samostatného Československa. Za první republiky byl proto tento důležitý moment připomínán.

Prapor České družiny nesl české národní barvy (červená a bílá). Byly na něm zobrazeny znaky jednotlivých zemí budoucího Československa a uprostřed je vidět svatováclavská koruna. Přísaha se odehrála v Kyjevě, kde byl po bohoslužbách vysvěcen bojový prapor České družiny a všichni její příslušníci na něj přísahali. Do boje proti Rakousko-Uhersku nastoupili pod praporem svatého Václava.

SHRNUTÍ

[Jak líčí Číla okolnosti vzniku České družiny?](#)

Česká družina se skládala z Čechů, kteří žili v době vypuknutí první světové války v Rusku. Mnozí si přáli porážku Rakousko-Uherska a vznik samostatného Československa. V České družině si všichni vojáci byli rovni.

II – S Ruskem proti Rakousku

[Dokument 3: Číla malíř a rozvědčík](#)

[Dokument 4: Vánoční pohlednice](#)

1 – Jaké dva druhy obrázků maloval Číla na frontě?

Číla se nejprve uplatnil jako rozvědčík, protože zakresloval nepřátelské zákopy. Díky jeho kresbám mělo ruské velení lepší představu o rozložení nepřátelských sil. Maloval také pohlednice, které čeští vojáci posílali z fronty domů.

2 – Popiš vánoční pohlednici.

Na levé části pohlednice stojí voják v dlouhém vojenském plášti uprostřed zasněžené krajiny. V pozadí je vlajka nového Československa, které vzniklo před pár týdny. Voják na ni prstem ukazuje a připomíná tak, že za vznik této země bojoval. Na pravé části pohlednice je zobrazen voják, který hledí do dálky, pravděpodobně směrem k domovu, protože touží po návratu.

1 – Jaké národnosti byli vojáci na rakouské straně fronty, o kterých píše Číla?

Autor zmiňuje „úsek 21. rakouské divise, skládající se většinou z Čechů“ (dok. 5A). Češi byli občany Rakousko-Uherska, po vyhlášení války tedy měli povinnost narukovat do rakousko-uherské armády.

2 – Čeho chtěli dosáhnout vojáci z Čílovy roty?

Vojáci vyzývali Čechy na rakouské straně fronty, aby přeběhli na ruskou stranu. Snažili se je přimět „k boji proti Rakousku“ (dok. 5A).

3 – Byli úspěšní?

Ano, jejich propagandistická akce se setkala s úspěchem: na ruskou stranu přeběhli „dva desátníci a dva vojíni“ (dok. 5A). Zde je nutné doplnit, že okolnosti zajetí byly poněkud jiné. To, že přešel do ruského zajetí jako celek a ještě k tomu z a zvuků vlastní hudby, je nadsazeno zřejmě z propagačních důvodů – takové zprávy asi ovlivnily i Čílu, který u toho přímo nebyl. Ve skutečnosti padla do zajetí jen část pluku, a to ještě v rámci těžkých bojů.

Díky výzvědné činnosti České družiny rostl počet Čechů, kteří se postavili proti Rakousku. V Rusku bojovalo během první světové války 60 000 československých legionářů, což bylo třikrát více než v Itálii a šestkrát více než ve Francii.

4 – Proč byla znalost několika jazyků velkým přínosem?

Mnozí čeští vojáci uměli německy i maďarsky (dok. 5B). Rakousko-Uhersko bylo složeno z mnoha národností. Rakušané a Maďaři v něm měli privilegované postavení, proto bylo pro ostatní nezbytné ovládat jejich jazyk. Vojáci z České družiny tak mohli překládat Rusům, o čem si povídají nepřátelští vojáci v zákopech.

SHRNUTÍ

Jakým způsobem se Čílův oddíl uplatnil na frontě?

Vojáci České družiny uměli několik jazyků. Komunikovali s nepřátelskými vojáky a snažili se je přimět ke zběhnutí. Jejich činnost byla úspěšná – na ruskou stranu přebíhali jednotlivci i větší skupiny. Číla pomohl Rusům kresbou nepřátelských zákopů.